

worden
bij onze
den ge-
dus wel
kerken

Overheid
ling naar
endings-
en we
eestdrift
eld, ook
o sterk
indruk
te Edin-
sterdam
lijkheid,
voor de
nstaande
is zeker
en niet,
selve en
aan te
zaak dan
zal zeker
e daarbij
gebruik
ting van
endings-
Weyers
cent aan

pers en
Zending-
Amster-
worden,
droef nog
opleiding
het een
roede met
gezet op
ding leiden
ing in de
dies van
pen sloeg
in. Het
lekerken,
de Gene-
de Theo-
Amster-
ook deze
vergaan is
n anderen,
ken, maar
te rusten
de moede-
eldsvrouw
took hier:
ingsvraag-
vroeger of
Men kan
te gebied,
aren, maar
gesprek in
de pers;
el de ver-
; het zaait
de rechte
maakt, dat
n niet ont-
en betere
Synode die
dit moeten
mat in de
jn tijd alles

Dienaren
examens,
ling dezer
niet en gaf
aanleiding
te de koe
orslag, die
werd. Een
ken zal de
gen. Zeker
de Kerken
rang geoe-
te voorstel
gd.

van den
eds onder-
og menig
En zij
nerkt door
eld, die de
Amsterdam

ndent van
mededeel-
bijzondere
ontdekking
r van het
arie van
voor het
ent om een
ent het be-
onzen Hei-

nidden van
bibliotheek
rd een oud
indigen uit
onzer jaar-
it verschil-
te mogen
ld door een
e secte der
rt Joodsch-
ht hebben.
nlijke toe-
gen, waarin
verkonndigd
degeranten,
henen. De
t treffende
nzer Evan-
eschriften,
n gegeven
annes den
Angesien
is om aan
penbaring".
wet van
digen tegen
u het werk
um in Jood-
den.

In hoeverre aan deze vondst metterdaad betekenis te hechten is, kan eerst blijken, wanneer de nog ontbrekende delen van het manuscript zijn teruggevonden en de tekst publiek zal zijn gemaakt. Dat verschillende Amerikaanse theologen thans reeds jubelen, dat op grond van dit manuscript het historisch bestaan van Christus bewezen is, omdat we hier voor 't eerst een rechtstreeks getuigenis van tijdgenooten hebben, schijnt ons, zacht uitgedrukt, een bewijs, hoe voorzichtig men met deze Amerikaanse apologetiek wezen moet. Men herinnert zich nog, hoe het met zoveel ophef aangekondigde Zondvloedverhaal, dat Prof. Hilprecht zou teruggevonden hebben op een kleitafelje en dat uit den tijd van Noach zelf afkomstig heette, achteraf bleek een zeer late inscriptie te wezen, welks betekenis ver overdreven was. In Amerika houdt men van dergelijke sensatieverwekkende berichten, en juist daarom is voorzichtigheid te meer geraden. Eenige zekerheid, dat dit handschrift metterdaad uit de helft der eerste eeuw dagteekenen zou, heeft men niet. Voorzover uit de mededeelingen blijkt, worden noch de naam van Johannes den Dooper noch die van Christus genoemd, maar alleen van twee Messiasen of Godsgezanten gesproken, zoodat het nog zeer de vraag is, of met deze personen metterdaad Johannes den Dooper en Christus Jezus bedoeld zijn. En zeker blijkt uit den inhoud, dat men hier veel meer te doen heeft met de leer eener Joodsche secte, dan met een stuk van Christelijke herkomst.

Intusschen, al bleek, dat dit stuk metterdaad uit het midden der eerste eeuw afkomstig was; dat het in Palestina was geschreven; en dat met de beide Godsgezanten Johannes den Dooper en Jezus Christus bedoeld waren, dan zou dit stuk hoogstens als wapen kunnen dienst doen tegenover de ultra-moderne kritiek, die zelfs het historisch bestaan van Christus loochent, omdat in geschriften van tijdgenooten geen melding van Christus gemaakt wordt en de Evangelien volgen haar legenden zijn, in veel later tijd ontstaan; maar voor ons Christelijk geloof waren we daarmee geen stap verder. Niet dit toch is de vraag, of op historische gronden kan worden aangenomen, dat in de eerste eeuw in Palestina een zekere Joodsche Rabbi heeft geleefd, Jezus geheeten, die als profet is opgetreden en een „nieuwe leer" heeft gebracht — de meeste modernen geven dit grif toe — maar of deze Joodsche Rabbi de Zoon van God is geweest, die onze Heiland en Verlosser is geworden. Dat feit nu kan door „historische ontdekkingen" niet bevestigd worden, omdat het uitsluitend en alleen rust op het getuigenis, dat God ons schonk in Zijn Woord. En het verraadt alleen zwakheid van eigen standpunt, wanneer men het vast en onwankelbaar getuigenis der Apostelen, die Christus gekend en gezien hebben, meent te moeten stuiten door zulke historische oorkonden, wier waarde altoos twijfelachtig zal blijven, omdat men van haar herkomst en auteur niets weet.

Da. Gispén heeft in het Maandblad van de Gereformeerde vereniging voor Drankbestrijding een uitvoerig artikel gewijd aan de bekende uitlating van den heer Colijn, dat een matig opiumgebruik niet schadelijk is dan een matig gebruik van sterken drank, waarom hij het niet noodzakelijk vond om het opiumgebruik absoluut te verbieden.

Dat Ds. Gispén het met deze conclusie niet eens is, is te begrijpen. Maar wel grijpt hij de praemisse van den heer Colijn aan om de Christenen in Nederland, die voor absolute onthouding van opium zijn, maar niet voor geheelonthouding van alcoholbevattende dranken, van inconsequentie te beschuldigen en tegelijk een victoriekreet aan te heffen tegenover Dr. Heraut, die vroeger beweerd had, dat opium en alcohol niet op één lijn konden gesteld worden.

Nu gunnen we aan onzen hooggeachtten broeder, wiens ijver in de bestrijding der drankzonde door ons gewaardeerd wordt, gaarne een overwinning, al gaat dit ten koste van onszelf. En het debat over deze quaestie tusschen Dr. Heraut en Ds. Gispén ligt reeds zoovele jaren achter ons, dat erkenning van ongelijk geen al te groot offer vergen zou.

Toch gelooven we, dat Ds. Gispén metterdaad meer uit de woorden van den heer Colijn heeft afgeleid, dan deze daarmede bedoeld heeft. Al willen we op het gezag van den heer Colijn gaarne aannemen, dat een matig gebruik van opium niet altoos die verderfelijke gevolgen heeft, die men vaak in ons land er aan heeft toegeschreven — en dat alleen bedoelde de heer Colijn met zijn oratorische vergelijking tusschen opiumgebruik en het drinken van een bittertje — toch gaat het daarom niet aan, het gebruik van opium met het gebruik van alcoholbevattende dranken op één lijn te stellen. Opium is een middel, dat, daargelaten de nadeelgevolgen voor de gezondheid, steeds bedwelmend werkt op den geest, en reeds uit dien hoofde is af te keuren. Niemand zal dan ook beweren, dat het opium door God als genotmiddel ons geschonken is en, mits met matigheid gebruikt, zou aan te bevelen zijn. De alcoholbevattende dranken, als bier, wijn enz., zijn daarentegen op zichzelf niet schadelijk, zijn volgens de Schrift door God geschonken, om het hart des menschen te vervroolijken, en Christus zelf heeft er zich van bediend. Hier is niet het gebruik, maar alleen het misbruik als zonde af te keuren. De beide gevallen staan dus metterdaad niet gelijk, en wie, op grond, dat de Christenen in alle landen op een absoluut verbod van den opiumhandel aandrigen, eischt, dat ze eveneens zullen ijveren voor geheele afschaffing van alcohol-

bevattende dranken, trekt een conclusie, die niet opgaat.

Overigens is het streven van den Bond om de drankzonde bij ons tegen te gaan, ons te sympathiek, dan dat we een polemiek over een min juist argument gaarne zouden voortzetten. We meenen daarom thans deze discussie te kunnen sluiten. Hierin zijn we het met Ds. Gispén van harte eens, dat en het opiumgebruik in Indië en het drankmisbruik in Europeesche landen een volkszonde is, waartegen de strijd niet ernstig genoeg kan aangebonden worden. En wie voor Indië een absoluut verbod van den opium bepleit, maar zelf geen hand uitsteekt om het alcoholisme bij ons eigen volk te bestrijden, maakt zeker aan een schromelijke inconsequentie zich schuldig.

DR. H. H. K.

Teegstaf.

HENRY BEETS. ABRAHAM LINCOLN ZIJN TIJD EN LEVEN. Grand Rapids Mich. 1909. J. B. Hulst. Dr. HENRY BEETS, met wie ik kennis maakte te ARNHEM, toen hij daar, als afgevaardigde der CHR. KERK VAN AMERIKA, onze Synode bezocht, zond mij deser dagen zijn levensbeschrijving van ABRAHAM LINCOLN ter aankondiging in DE HERAUT.

Het leven van LINCOLN, die den 12en Februari van 1809 werd geboren en de 16e president der Vereenigde Staten is geworden, is veelmaal en op velerlei wijze beschreven. Onder meer is dat gedaan door NICOLAY en HAY, wier werk over hem in 10 deelen te New-York in 1896 verscheen. Naast deze en andere Engelsche biografien bestaan ook Fransche en Duitse. De eenige Hollandsche, die tot dusver bestond, kon den heer BEETS niet bevredigen. Van het werkje van ZWART OVER LINCOLN zegt hij toch: „Zooover wij ontdekten is het eenig populair boek over president Lincoln een werkje voor jongelieden, dat echter zoo romantisch is opgesmukt, dat de geschiedkundige waarheid er onder lijdt in bedenkelijke mate". En hij vertrouwt dan ook, dat zijn werk „in een leemte voorziet in de historische literatuur in de Nederlandsche taal".

Het komt me voor, dat dit vertrouwen des heeren BEETS niet al te ongegrond is. Met de belangstelling, die men voor den literairen arbeid heeft van iemand aan wien men, gelijk ik aan Ds. BEETS, aangename herinneringen bezit van gezellig causeren op het gebied der ideale cultuur, ben ik de lezing van dit werk begonnen, maar heb haar met steeds klimmende belangstelling in zijn inhoud ten einde gebracht.

Uit een oogpunt van Nederlandschen schrijftent mag dit boek al niet voorbeeldig zijn. Aan de eischen der historiographie moge het niet zoover door gemis van bronnen-studie, — van het over LINCOLN in druk verschenene verzeekt de heer BEETS, dat hij het beste heeft gebruikt, — dan wel van objectiviteit, als gevolg van niet genoegzaam onderdrukt sentiment bij zijn auteur, al niet geheel beantwoorden. Waar dan nog bij komt, dat de auteur ook met zijn kwistig tusschen den tekst gestrooide opmerkingen van stichtelijken aard, telkens van achter zijn historisch verhaal even komt uitkijken. En eindelijk moge, het gebruik dat er in gemaakt wordt van de vaak zoo teekende termen en uitdrukkingen, die sedert de laatste jaren geijkt en alzo gangbaar zijn in de calvinistische en anti-revolutionaire kringen ten dienste, — iets waarvan de heer BEETS den trek schijnt te hebben beet gekregen in ARNHEM — het boek hier en daar al minder verstaanbaar maken voor lezers buiten deze kringen. Tegenover dit alles staan onmiskenbaar goede kwaliteiten.

Het is populair in den besten zin van het woord. Het schetst u in levendige trekken, zonder „romantische opsmukking", hoe ABRAHAM LINCOLN, „het kind van kleine luyden", al vroeg in de school des lijdens, pioniersjongen in INDIANA's achterhoek, eerst soldaat, dan candidaat voor het lidmaatschap der Wetgevende Vergadering van ILLINOIS, dan weer winkler en postmeester en eindelijk advocaat, ten slotte een staatsman van beteekenis en in 1860 president van de Unie wordt.

En in die zelfde levendige trekken schetst het u dan LINCOLN „aan het roer van het schip van staat in het midden der branding", gedurende den burgeroorlog van 1861—1865. De burgeroorlog tusschen de noordelijke en zuidelijke Staten van N.-Amerika, waartoe zijn benoeming het sein had gegeven en waarbij het uitloep op de vrij-verklaring der negerslaven. Een vrijverklaring waarvoor LINCOLN, sedert hij te NEW-ORLEANS de gruwelen der slaverij op de slavenmarkt had gezien, levenslang heeft gestreden. Een burgeroorlog, waarbij de Unie wel verbroken, doch na groote worsteling hersteld werd, zij het ook, dat LINCOLN zelf, die den 14en April van 1865 door den tooneelspeler BOOTH, in de presidents-loge van het FORD's theater, verraderlijk werd doodgeschoten, — dit niet mocht belevén. Laat mij, als in het voorbijgaan, hier meen zeggen, dat Ds. BEETS tegenover zijn lezers er blijkbaar verlegen mee is, dat zijn held juist op den 12en April van 1865, waarop toen de Goede Vrijdag viel, zoo tragisch, in de comédie, aan zijn einde kwam, al was het dan ook „bij de opvoering van een patriotisch toneelstuk".

„Wij bejammern het dat de president op dien avond was, waar hij was, ook al weten wij" — zoo schrijft hij — „dat hij er was op aandrang van anderen, en om een groot en belangtelling publiek niet teleur te stellen; ook al weten wij, dat vele godsdienstige Amerikanen geen kwaad zien in den schouwburg als instelling, maar alleen in het misbruik ervan, door stukken van twijfelachtig of onzedelijk gehalte".

Maar behalve de populaire wijze van behandeling en de levendige wijze waarop het ons van LINCOLN's lotgevallen vertelt, is ook een der onmiskenbaar goede eigenschappen van dit boek zijn beschrijving van de wording en het wezen van LINCOLN's karakter. De omstandigheden waaronder ABRAHAM LINCOLN, met zijn aangeboren energie en zijn, wat ik zou willen noemen, „natuurlijke deugden", waartoe ik dan ook zijn zin voor humor reken, die hem, toen hij advocaat en zelfs staatsman was, een geestige anedotenverteller deed blijfven, — zich zijn karakter verwierf, zijn er duidelijk in aangewezen.

En dat „verworven karakter" komt er dan in al het ethisch mooi van zijn eenvoud en levensrust, toewijding en medegevoel — het laatste zelfs met lijdende dieren, waarvan BEETS aardige staaltjes vertelt, — van zijn rechtvaardigheid, onbaatzuchtigheid en geduld, goed in uit.

En deze mensch van zoo hooge moraliteit was ook, nadat hij een korte „storm-en-drang"

periode van twijfel had doorgemaakt, een oprecht Schriftgeleerde. Als president bezocht hij te Washington gedurig de Presbyteriaansche Kerk en naar het getuigenis van Dr. GURLEY, den predikant der gemeente, was LINCOLN, al had hij ook geen openbare belijdenis gedaan, rechtzinnig in de leer. Die zelfde Dr. GURLEY heeft ook van hem getuigd, dat hij in de laatste dagen van zijn zoo moeilijk leven, „met tranen in de oogen tot hem gezegd heeft, dat hij in alles het vertrouwen had verloren behalve in God; dat hij geloofde, dat zijn hart veranderd was en dat hij den Heiland beminde en het voornemen had opgevat om spoedig in het openbaar den Naam des Heeren te belijden".

En wat ik bij de drie door mij genoemde eigenschappen van dit boek ook niet onvermeld mag laten, het gunst zijn Nederlandschen lezer een blik op het Amerika uit den tijd van LINCOLN, gelijk dan ook reeds door den titel te verwachten was, en door den schrijver bedoeld is. Deze laatste toch zegt: „Het doel was om hem (LINCOLN) te tekenen in het raam van zijn tijd en vooral om ons Hollandsch volk een meer helderen kijk te geven op de historie onzer Amerikaanse natie, die voor zooveel nog als een gesloten boek is."

„Daarom geven we telkens kijkjes niet alleen op het gebied van de staatkundige geschiedenis, maar ook op het terrein van het dagelijksch leven, en op dat van het eigenaardige godsdienstige leven, zooals het gevonden wordt onder het gewone volk."

Zoo kan dit boek, met name bij jonge menschen, door den blik dien het geeft op een voor hen vrij onbekende wereld, den geestelijken gezichtseinder verruimen; door het karakterbeeld dat het doet aanschouwen, moreel goed werken; doordat het als voor de oogen schildert wat wilskracht vermag, bemoeiden; door de blikken, die het doet slaan in het innerlijk zielsbeweg van dezen niet alleen onder de menschen grooten, maar ook godsdienstigen Amerikaan, den godsdienst sterken.

Om het voor Hollandsche lezers nog aantrekkelijker te maken voegde de auteur er, als aanhangsel, een lijst aan toe van de jongelingen en mannen, die van uit den staat MICHIGAN en IOWA zich in den Burger-oorlog vrijwillig aansloten bij het leger van de Noordelijken. Zoo uit MICHIGAN als uit IOWA, den Staat in 1847 door Dr. H. P. SCHOLTE ingetrokken om de schoone nederzetting „Pella" te vormen, waren deze vrijwilligers meest geboren Nederlanders.

Menig HERAUT-lezer zal in die lijst „van-zijn-familie" ontdekken.

Officieele Berichten.

Classis Breukelen.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Loenen noodigt de kerken dezer classis uit ter vergadering, welke D.V. op Donderdag 9 Febr. e.k. te Breukelen zal gehouden worden, voorm. 9½ uur. Stukken enz. voor het agenda worden ingewacht voor 25 Jan. bij den eerst ondergeteekende te Vreeland.

Namens den raad der saamroepende kerk:
W. MAAN, praeses.
D. VAN HARTEN, scriba.
Loenen a/d Vecht, 5 Jan. 1911.

L. S.

De kerkeraad der Geref. Kerk van Landsmeer deelt bij deze aan kerkeraden en schoolbesturen mede, dat hij besloten heeft niet toe te laten, dat er in zijn gemeente door collectanten giften ingesameld worden, dan na toestemmend verzoek aan voornoemd kerkeraad.

Verzoeken moeten uiterlijk drie weken, voordat men wenscht te collecteren, gedaan worden.
Namens den kerkeraad:
P. KALF, scriba.
Landsmeer, 3 Jan. 1911.

Buitenland.

Rusland. Kerkelijke toestanden in Lijland.

Het is bekend dat de Russische panslavenisten met de volgers van Pobedonosow de Letten en Esten opzetten tegen de Duitse Baronnen, die daar over het algemeen de grootgrondbezitters zijn. Het streven van de Jong-Letten en van de Jong-Esten werd gesteund, om in troebel water te kunnen vissen. De regering ging niet in op de voorstellen der Baltische ridderschappen; bijna alle Lutherse predikanten werden strafrechtelijk vervolgd, enz; en de gevolgen lieten niet op zich wachten, al kwam alles anders uit, dan men had gewacht.

Toen in het binnenland van Rusland de revolutie uitbrak, deden de Letten en Esten ijverig daaraan mede; het was alsof nu de massa geen besef meer van gezag had; men droomde van het stichten van een republiek, en de Russische regering was wel genoodzaakt, met geweld van wapenen het oproer te dempen. Deze dingen zijn bekend, doch het is wel de moeite waard te vernemen, welke vruchten voor het leven der Kerk de revolutionaire beweging heeft opgeleverd. De Generalsuperintendent gaf daaromtrent in zijn verslag over het jaar 1909 eenige mededeelingen, waarvan het volgende uittend is.

In vele stadsgemeenten is het kerkbezoek verbeterd, al moet men aanstonds er aan toevorgen, dat het nog veel beter kon zijn; maar in de meeste plattelandsgemeenten is nog geen verbetering te constateeren. Een groot deel van de gemeentelieden, vooral het opkomend geslacht, is niet „geest des tijds" medegelept, en ook onder de vrouwen openbaart zich een sterke afkeer van de Kerk; het kleinste deel, over het algemeen de oudere menschen, verzet zich hietegenover, zij vormen de kern der geregelde kerkbezoekers. Maar toch schijnt het in die kringen aan den rechten vroolijken moed, die van de overwinning zeker is, te ontbreken. Zoo had men in een gemeente van Estland jaren lang geld bijeengebracht om een nieuw, grooter kerkgebouw te kunnen stichten. Toen men echter een besluit nemen moest om tot den bouw over te gaan, stemde de meerderheid der vertegenwoordigers van de gemeente, toen het Kerkconvent saamkwam, tegen het bouwen eener nieuwe kerk, omdat het kerkbezoek zoo vermindert was, dat men met het repareren van het oude gebouw best kon volstaan. En deze meerderheid bestond uit personen, die de kerk genegen waren.

De predikanten, zoo verzeekt de superintendent, zijn getrouw in het waarnemen van hun ambt, en houden, behalve de godsdienstoefeningen, des Zondagsvoormiddags, in de kerken, pastorieën, schoolgebouwen of in verder adilligende boerenhofsteden, catechismussen.

wijzingen, bijbeloefingen, bedestonden voor de zending, kinder-godsdienstoefeningen enz. Het getal avondmaalsgangers onder de Esten en Letten is in het jaar 1909 weder afgenomen; men houdt zich voor te verlichten om het sacrament te gebruiken; alleen het getal personen dat op het ziekbed Avondmaalbediening zoekt, is toegenomen.

Wat het huiselijk leven aangaat, zegt het verslag, dat geregelde huisgodsdienstoefeningen steeds minder gehouden worden. Enkele bezitters van hofsteden hebben, nadat de revolutie bedwongen was, getracht ze weer in te voeren, maar het is niet gelukt door de socialistische gevoelens van het dienstvolk; men moet zich nu beperken tot godsdienstoefeningen met de leden van het gezin. In vele gesinnen beheerscht de religieuze zin de gevoelens niet meer; de eenige band die de leden saamhoudt, is de dagelijksche arbeid, die geschieden moet om brood te verdienen. Vele echtparen zijn in vele gevallen niet anders dan kameraden die elkander helpen in den strijd voor het dagelijksch brood. Dientengevolge nemen echtscheidingen op onrustbarende wijze toe, niet alleen onder de hoogere standen, maar ook bij het landvolk. Groot is het aantal echtparen dat, na een paar maanden saamgeleefd te hebben, echtscheiding begeert, omdat het gelieven was, „dat zij niet bij elkander passen". Ook komt het voor, dat de eene echtgenoot de andere verlaat, zonder zich om de kinderen te bekommeren.

Ook laat de verhouding tusschen ouders en kinderen maar al te veel te wenschen over. De tucht ontbreekt. Men wil de kinderen boven hun stand opvoeden, en daarom moeten zij de Universiteit bezoeken, ook al heeft men er geen geld voor en al missen de kinderen ook de begaafdheid ertoe. Wanneer zij dan aan de Universiteit niet slaagen, deugen zij voor het uitoefenen van een beroep, waarbij het op de praktijk aankomt, niet. Door de Russificering der volkschool beschikt men nog niet over de noodige leerkrachten, al heet het, dat er leerplicht bestaat. Onder de personen die belijdenis des geloofs kwamen afleggen, zijn er velen die lezen noch schrijven kunnen, soms van de 82 wel 22; in andere gevallen van de 67 niet minder dan 10. Voor het Godsdienstonderwijs op de landscholen heeft men geen voldoende leerkrachten; zij die Godsdienstonderwijs moeten geven, zijn in vele gevallen de moderne denkbeelden toegedaan. Opdat de Lutherse schoolkinderen niet zonder Godsdienstonderwijs zouden zijn, is men genoodzaakt van jaar tot jaar steeds meer onderwijzers aan te stellen, aan welke gelukkig geen gebrek is.

Ook in de verhouding tusschen landheeren en knechten kwam geen verbetering; het schijnt veeleer dat de zedelijke band die tusschen hen bestaat, steeds meer wordt losgemaakt. Men ontvliedt zooveel mogelijk het land, om zich naar de steden te begeven, daardoor stijgen de loonen zeer en moeten de heeren heel wat van hunne onderhoorigen dragen, willen zij niet in den druksten tijd door hen in den steek gelaten worden. Vele landheeren gaan er daarom toe over, hun dienstpersoneel zooveel mogelijk in te krimpen; wanneer het maar eenigszins kan, doet men het zonder dienstdieneren; ja, zelfs laat men liever een deel van zijn akkers onbebouwd, dan dat men dienstpersoneel aanneemt; of men verpacht het land of verkoopt het, om naar de stad te trekken of naar Siberië te verhuizen. Dit doen nu ook vele arbeidersgezinnen, zoodat het proletariaat in de steden sterk toeneemt, terwijl die instellingen, welke het onder haar hoede moeten nemen, als kerken, scholen, hospitaalen, enz. met die vermeerdering geen gelijken tred houden. Het ontvlieden van het land en de trek naar de steden heeft nog een ander slecht gevolg, dat op het kerkelijk leven invloed uitoefent. Men kan het immers zonder arbeidskrachten niet stellen, al was het maar alleen in den oogsttijd. En daarom trekt een bont mengelmoes van Litauers, Russen, Polen, naar Lijland, waardoor dan een nieuw religieus element in de Evangelische gemeenten dringt, dat ook door gemengde huwelijken zich doet gelden en hetwelk niet dienstig is tot verhooging van het kerkelijk bewustzijn. Het schijnt dat de onderste laag der bevolking ten minste van de Letten op het platteland verdwijnt en door menschen van andere nationaliteiten vervangen wordt; daardoor wordt het homogene karakter der bevolking verbroken en haar het nationale fundament ontnomen.

Ofschoon de revolutie bedwongen is en alles voor het uiterlijk ordelijk verloopt, is het onderling vertrouwen nog niet teruggekeerd. Dit is ten deele daaraan te wijten, dat de processen tegen de uitvoerende comité's en tegen de benden die gingen branden en moorden, nog niet geheel afgeloopen zijn. Bij deze processen worden tegen hun wil dikwijls predikanten en bezitters van landhoeven als getuigen opgeroepen, en als zij dan naar waarheid getuigenis afleggen, is de bevolking, die met de revolutie medegelept werd, daarover verontwaardigd. Dat de radicale pers ook hierbij veel kwaad sticht, kan men denken. Ook is het te begrijpen, dat er nog altijd menschen gevonden worden, die er op hopen dat de revolutie nog eenmaal de bestaande orde van dingen zal omverwerpen; deze lieden gaan nu echter voorzigtiger te werk dan te voren. Steeds meer worden daarom nieuwe vereenigingen gesticht. Een vereeniging schreef in hare statuten, dat „beschaving" haar doel is en dat zij „niet op Christelijken, maar op humanitaire grondslag staat". Andere vereenigingen, die ook „vorming" en beschaving ten doel hadden, zijn van regeeringswege opgeheven, maar zij verzetten weldra opnieuw onder den naam van „Bibliothec-vereenigingen", welke zich ten doel stellen atheïstische en materialistische literatuur onder het volk te brengen. Wel zijn er ook enkele jongelingsvereenigingen, die meest onder leiding van predikanten staan en een goeden invloed trachten uit te oefenen op de jeugd. Maar over het algemeen kan gezegd, dat de revolutiegeest bedwongen, maar niet overwonnen is.

Niemand zal het verwonderen, dat de tijdgeest in Lijland zich niet alleen op godsdienstig gebied doet gelden, maar ook op zedelijk terrein verwoestend werkt. Wel worden grove overtredingen (als bijv. diefstal van paarden) veroordeeld en teert het volk nog op de kapitalen van zedelijk gevoel die in vroeger jaren verzameld zijn; maar het kapitaal zal en moet weggelaten worden wanneer het niet telkens op nieuw aangevuld wordt. Met het wegvallen van eene vrome Christelijke levensbeschouwing zal een slappere opvatting van het zedelijke leven gepaard gaan; wanneer men het gebod Gods niet meer acht, maar alleen bang is voor gerechtelijke straf, dan is te verwachten dat het zedelijk peil zakt. Op het gebied der Zondagsviersing is het in de eerste plaats treurig gesteld. Door het gering aantal arbeiders meent men menigmaal genoodzaakt te zijn, op den dag des Heeren in den tijd van den oogst te laten werken, doch daar blijft het niet bij. Bezitters van boerenhofsteden laten op Zondag ploegen en

zaaien, en antwoorden met woord en daad als daartegen beswaar ingebracht wordt: „slecht is alleen datgene wat mij schaad, goed alleen dat wat mij voordelig is." Ook geven vele bezitters van landgoederen aanstoot doordat zij hunne knechten onder kerktijd bij de kerk roggelaten maaien, of wanneer zij op den dankdag voor het gewas op stukken land die bij de kerk liggen, een groote drifflucht houden.

Het verdwijnen van de Christelijke gezindheid openbaart zich vooral op het terrein van het geslachtelijk leven. Het aantal van hen die voor „vrije liefde" zijn, vermeerderd ook onder kleine grondbezitters, en wel is te verstaan dat deze dan ook geen tucht meer uitoefenen over hun knechten en dienstmaagden. Ook is het een teken van zedelijk verval, wanneer de gehuwde vrouw ophoudt eene draagster van goede zeden en van orde te zijn, en dit komt volstrekt niet sporadisch voor. „De beschouwing van de liefde als een bloote natuurmacht en van het recht van den mensch om zich uit te leven, verwoest de huwelijken en dringt het bewustzijn van de verplichting der echtparen jegens elkander en jegens hunne kinderen op den achtergrond. De vrije liefde wordt als een product der cultuurontwikkeling geprezen, elke opkomende hartstocht bij echtparen voor ongelukkige liefde gehouden, voor welke rechtelijke verplichtingen moeten wijken en de arbeid der kerk om goede zeden te handhaven, noemt men oprindjerij."

Het is een droevig beeld, dat de general-superintendent van den toestand van Lijland opvangt; maar men moet bij de beoordeeling van kerkelijke toestanden ginds met twee feiten rekenen: 1e de opruiende redenen van panslavenistische tegenstanders en de omstandigheid, dat het nog maar eenige jaren geleden is, dat de revolutie in Lijland woedde. Ook wijst het bericht er op, dat in elke gemeente een kern getrouw bleef, aan den Heer der Kerk; dat in vele gemeenten teekenen van beterschap gezien worden, terwijl de arbeid van de inwendige zending voortschrijdt.

En lichtpunt noemt de general-superintendent het, dat in overeenstemming met een uitspraak van de provinciale synode van 1908, een apologetische cursus te Dorpat gehouden werd, waaraan ongeveer 160 personen, zowel predikanten als gemeentelieden, deelnamen. Voorts is September van hetselde jaar te Dorpat de 75ste provinciale synode vergaderd geweest, waarop bijna alle predikanten, de vertegenwoordigers van het kerkbestuur, van consistoriën van aussterprovinciën, en vele predikanten uit het buitenland aanwezig waren. Het werd aan breede kringen weder tot bewustzijn gebracht, wat men aan de Kerk des Heeren heeft. Wel heeft een deel der Lettische en Estnische pers voor die vergadering slechts spot en hoer over gehand, doch de deelnemers werden versterkt in hun geloof en bevestigd in hun voornemen om met vernieuwde trouw en vlijt aan de muren der vaderlandsche kerk te bouwen en tegen elken aanval op de wacht te staan.

WINKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Na wat wachters krijgen die weder een beurt. J. P. v. D. te B. vraagt: In het Oude Testament, worden ons herhaaldelijk boeken genoemd, zooals Het boek der Oorlogen van Jehova (Num. 21:14, 15); Het Boek des Opzichten (Job. 10:13); de Kronieken van Koning David (1 Kron. 27:24); het boek der woorden van Salomo (1 Kron. 11:4); de woorden van Samuel den Ziener (1 Kron. 29:29); de profete van Ahia den Sioniet, de boeken der Kronieken, der Koningen van Israël en Juda; de woorden van Jehu, den zoon van Hanani (2 Kron. 20:34); en tal van andere meer. Waar zouden al deze boeken gebleven zijn, terwijl daarentegen de Apokriefe, d.i. de verborgene boeken, ons bewaard zijn gebleven?

Op de eerste vraag hier gedaan, zal waarschijnlijk wel nooit een afdoend antwoord zijn te geven. Men weet het eenvoudig niet, zomin als bijv. waar, na de verwoesting van Jeruzalem door Nebukadnezar, 588 vr. Chr. de ark des Verbonds gebleven is.

Zoo zegt ons ook de Schrift, dat Koning Salomo meer dan duizend liederen heeft vervaardigd. Van deze bezitten wij nog slechts enkele. Zijn boek over de planten bestaat ook niet meer. Van de hierboven genoemde boeken zijn echter waarschijnlijk gedeelten hier en daar in onzer Bijbel vervat, gelijk soms wordt aangewezen.

Wat de Apocriefe boeken betreft, deze zijn allen van veel later tijd, niet in het Hebreeuwsch maar in het Grieks geschreven, en dagteekenen uit een tijdperk toen het vervaardigen en bewaren van boeken reeds zeer algemeen was. Deze boeken zijn echter door de Joden nooit als van Goddelijken oorsprong beschouwd; evenmin door de Protestantische Kerken. De Roomsche kerk alleen stelt hen, voor een deel, op één lijn met de boeken des Bijbels. Apocriefe heeten zij, niet wijl er zulke verborgenheden — schoon soms schoone dingen — in staan, maar wijl zij afgesonderd waren van de Heilige Schriften. Hun onbetrouwbaarheid is oorzaak, dat thans veelal het woord „Apocrief" voor onbetrouwbaar wordt gebruikt.

Maar al is het jammer, dat tal van goede en nuttige boeken zijn verloren gegaan, toch mogen we ons verheugen, dat niets is verloren of gemist wordt, dat ons noodig is te weten ter saligheid. Onze Bijbel bevat alles wat we daartoe behoeven. Laat ons den Heere daarvoor danken!

Zoudt u ook eenige verklaring kunnen geven van hetgeen we lezen in 2 Kron. 35:20, 21, 22? Men leest daar: „Na dit alles, toen Josia het Huis toebereid had, toog Necho, de koning van Egypte, op, om te krijgen tegen Carchemish, aan den Parath; en Josia toog uit hem te ontmoet. Toen zond hij boden tot hem, zeggende: Wat heb ik met u te doen, gij koning van Juda? Wat u aangaat, ik ben heiden tegen u niet, maar tegen een huis, dat oorlog voert tegen mij; en God heeft gezegd, dat ik mij haasten zoude; houdt u af van God, die met mij is, opdat Hij u niet verderve. Doch Josia keerde zijn aangesicht niet van hem, maar hij verkleedde zich, om tegen hem te strijden, en hoorde niet naar de woorden van Necho uit den mond Gods; maar hij kwam om te strijden in het dal Megiddo."

In den tijd waarvan hier gesproken wordt, was er een strijd ontstaan tusschen de twee groote rijken der oudheid, Egypte in Afrika en het Assyrisch-Babylonische rijk in Azië, om de oppermacht in het Oosten, waar Babel toen het overrheerschende rijk werd. Daartoe behoorden